

Valmanifest.

Till Sverges arbetande folk!

Klasskampen i vårt nutida Sverige.

Allt mera sätter kapitalismen sin prägel på vårt samhälles hela utveckling. I böndernas och storgodsens gamla Sverige med dess strider mellan allmogen och herrarna har den moderna industrin hållit sitt intåg, skapande nya klasser och nya sociala motsättningar. Med den nya tiden har arbetar-rörelsen trätt fram, samlande det arbetande folkets massor till värn mot utsugning och förtryck och med mål att så omdana hela samhället, att vad arbetet skapar blir till gagn för alla dess medlemmar och ej i första rummet blott för ett besittande fåtal.

Men kapitalismen befinner sig själv i fortgående omdaningsprocess. Kapitalisternas inbördeskamp om frukterna av arbetets utsugning avlöses allt mer av kapitalintressenas organisering. De stora bolagen ha blivit en väldig makt i staten, trustar och ringar brandskatta allmänheten och söka strypa varje obekvämlig konkurrent, främst arbetarnas kooperativa företag. Kapitalet går ut på erövrings-tåg mot vad nationen ännu äger kvar av naturrikedomar. På arbetsmarknaden tillgodoses de kapitalistiska intressena genom starka arbetsgivareorganisationer. Och alla dessa väldiga sociala krafter samverka för att gynna ett fåtal, dit allt mera av makt och rikedom samlas, medan det stora arbetande folket hålles nere i egendomslöshet och otrygghet, med därav följande beroende och förtryck.

Dessa grunddrag i den senaste samhällsutvecklingen avspeglar sig i den politiska kampen. Nya problem träda i förgrunden. De gamla partierna förskjuta sig och andra kynne, och mot dem alla träder, som ensam fullberättigad taleman för hela det betryckta arbetande folkets intressen, det socialdemokratiska arbetarpartiet.

Högern, förr enbart konservativ och med programmet "bra som det är", har nu till ledare män av

helt annan läggning: moderna affärsmän, bolagsväldets och trustarnas ombud hos statsmakten. Dessa vilja röja undan åtskilligt av gammaldags former, som stå i vägen för kapitalismen; det är för detta de lovsjungas i sin press som praktiska, vakna reformvänner. Men högerens hela näringspolitik syftar blott till hopande av rikedom och ägnar enligt egen bekännelse icke en tanke åt fördelningen av de nya värdena. Högern ser enbart till dem, som äga fabrikerna och de stora jordlotterna, men lämnar totalt åsido dem som arbeta i industrin och på jorden. Därför hjälper det icke att högern för läpparna fari-seiskt tal om ^{enligt} foster-landskt sinne, på samma gång dess alla handlingar gå ut på att se de fattiga folket nere i herrarnas tuktan.

När de förenade arbetsgivarna år 1909 anföll Sverige hela arbetareklass med masslockoutens stor-klubba och arbetarna måste tillgripa storstrejken för sitt försvar, så vände högerens ledande män samhällets alla maktmedel mot de kämpande arbetarna. Vi fingo "lockoutens regering", öppet tjänstgörande som arbetsgivaredömets verkställande utskott mot Sverges arbetare. Men detta är blott i stil med att hela den nutida svenska högern har blivit ett utpräglat arbetarpartiet, som matas från arbetsgivarnas krigskassa, ett anfallslystet klasskampsparti mot arbetarna — se blott hur högern efter storstrejken fullföljt kampen med tillämpande av sin skamliga Åkarpslag och med försök till nya klasslagar! Det är för övrigt helt naturligt att högern främst lägger an på att söka binda och förlama arbetarklassen. Ty denna är och skall förbliva en oförsönlig motståndare till det stor-kapitalistiska enväldsregemente i Sverges land, vartill högerens hela politik ytterst syftar.

I denna stora sociala kamp intar det liberala partiet en vacklande mellanställning. I storstrejken

tog dess press först parti mot arbetarna och stödde sålunda lockout-männen; sedan strävade man till medling, klandrande arbetsgivarnas brutala stridsmetoder, varefter partiets riksdagsmän ärligt hjälpt de våra att bringa högerens avtalslagstiftning på fall — men samtidigt begär man att nya försök skola göras med förbud mot vissa slags strejker. Partiet står mellan de kämpande, än stödjande kapitalmakten mot arbetarna, än tvärtom. Liberalismen inbillar sig därför företräda en över klasserna svävande opartisk politik. Men i själva verket beror denna osäkerhet av att de olikartade samhällsgrupper, på vilka partiet stöder sig, sakna bestämt ekonomiskt program. Man lider ännu där under kapitalismens tryck, men tror ännu att man kan kringskära kapitalismens s. k. utväxter och dock behålla kapitalismen själv. Man slites mellan naturlig småfolksfrändskap och fruktan för arbetar-rörelsens konsekventa radikalism; på en del håll inom liberalismen möter man iatima kapitalistiska förbindelser, medan andra kretsar med glädje se arbetarnas andliga frihetssträvanden. Så är partiet ur stånd att bilda ett säkert stöd i massornas av själva förhållandena framtvungna, allt skarpare kamp mot den allt mera samlade och hänsynslösa kapitalmakt, som i vårt nuvarande högerparti har sitt politiska uttryck. Men Sverges arbetande folk bör begagna den motsättning, som faktiskt förefinnes mellan liberalismen och högern i vårt land, ej minst till att söka följande och påskynda vårt samhällslivs demokratiska utveckling och därmed skapa en allt starkare motvikt mot kapitalismens hotande övermakt.

* * *

Högerväldets bedrifter.

Ser man dagens politik mot bakgrunden av denna verklighetsbild av vårt nutida svenska samhälle, så framstår klart och skarpt både vad det gäller i den valstrid som nu förestår och varje samhällsgrupps rätta plats i den striden.

Det gäller ytterst: skall det arbetande folkets rätt och bästa kunna slå sig fram till beaktande, när linjerna stakas ut för vår närmaste utveckling, eller skall som hittills allt ordnas främst med hänsyn till de besittandes fördelar? Skall högern lyckas vilseföra så stora massor av oupplysta och beroende valmän om den verkliga inbörden av sin politik, att systemet Lindman får fribrev på att fortsätta och ytterligare befästa storkapitalets herravälde i vårt land? Eller skall det högervälde nu omsider kunna brytas, som så länge övermodigt utmanat nationens flertal?

Detta högervälde, med sina rötter hos en allt mer sammansluten kapitalmakt, har tvingat på vårt folk en militarism, med proportionsvis långt mera uppskruvade bördor än i något jämförligt land — och det lovar att bara fortsätta: ju mer arbetets avkastning stiger, desto mera skall gå till militära rustningar! Det anslag nyss i F-båten en första handpenning på en sjögående pansarflotta på 100 å 150 miljoner, och de närmaste åren gäller det att skaffa armén ett-årig värnplikt och nya formationer, med massor av nya befälsposter.

Detta högerregemente har på allt sätt omhuldat bolagsväldet i vårt land och skyddat detsamma mot alla försök till verklig räfst med denna samhällsfara. Bolags- och storgodsväldet har gått ut ej blott över arbetarna, utan nästan ännu värre över den gamla bondebefolkning, som antingen drivits i landsflykt eller sjunkit ned i fullständigt beroende av de "fosterländska" småkonungarna i dessa bolagsfurstendömen. Naturrikedomarna, som tillhöra nationen och vilkas avkastning borde komma alla till godo, utlämnar högern, var den kan komma åt, till kapitalistisk spekulation. Men samtidigt som man gynnar denna kapitalismens plundring av jorden och vägrar att hjälpa de fattiga, som så önska, att få tillgång till ett stycke jord, höjer detta hycklande parti över hela landet ett bärskri: "Akta er! Socialisterna vilja taga jorden från bönderna!"

Detta högervälde har uppjudit all sin makt för att binda arbetarna med klasslagar och såmedels förlama det arbetande folkets förnämsta vapen: dess organisation. För tillfället äro väl försöken lyckligt avvärfade. Men Åkarpslagen står kvar och faran för nya attentat mot arbetareklassens rörelsefrihet lurar alltså. En segrande höger betyder nästan allra främst nya och skärpta klasslagar mot det arbetande folket.

Detta högervälde uppehåller som en hörnsten i sitt system den utsugande beskattning av fattigmans oundgängliga nödortv som heter livsmedelstullar. Det avvissar fullständigt varje tanke på lättnad eller ändring i ett tullsystem, som gjort Sverige till ett av jordens dyraste länder. Lönerna skola hållas nere med hot om masslockouter och dyrtiden hållas kvar med höga tullar över hela linjen — det är högerväldets omsorg om massornas existensmöjligheter i detta land.

Ett sådant högervälde trivs ej med verklig upplysning, därför omhuldar det klerikalismens makt över skolorna: det har sökt släcka den fria upplysningens härdar, men det ger i stället mörkmän av alla slag sitt intresserade stöd.

Och så till sist: detta högervälde gör öppet och oförsynt anspråk på förmynderskap över nationen. Högern vägrar varje rösträttsutvidgning: kvinnorna få stå utanför, och de fattiga, som stupa för något av "strecken" likaså; den 40-gradiga orättfärdigheten är däremot högerns klenod. Men ej nog härmed. Högern vägrar att upplösa första kammaren, fast även efter höstens val två tredjedelar av dess medlemmar blott förtjänade att gå i pension. Högern slopade landsting och icke ha någon den minsta kontakt ens med höger-rösträttens egen valmanskår! Så lägger den härskande minoriteten här till skada. Valmännen till andra kammaren gävo redan 1908 klart flertal mot högerväldet. Men man regerade lugnt vidare, som om intet hänt, stödd på den gamla första kammaren. Och nu ämnar man tydligen fortsätta; första kammaren blir icke förnyad helt för än till 1915; och vem vet, när de gemensamma voteringarna ej längre hjälpa, räcker nog kungamakten en räddande hand. I vårt land synes den institutionen förutbestämd att knyta sina öden samman med det kapitalistiska högerväldet.

Att bryta detta välde kommer kampen främst att gälla. Och det parti som klart, konsekvent, utan vacklan och tvekan vill gå till det värvet, till hela det arbetande folkets gagn, är Sverges socialdemokratiska arbetareparti.

Socialdemokratin i dagsfrågorna.

I varenda punkt av de aktuella politiska och sociala stridsfrågor, som vi här uppräknat, står socialdemokratin som den givna försvararen av de nu undertryckta folklagrens rätt och bästa.

Vi bekämpa militarismen och allt dess väsende. "Succesiv minskning av militärbördorna fram mot avvärning" är vårt program. Vi vilja icke lägga vårt land försvarslöst, men vilja gripa varje utväg att stärka civilisationens fredsgarantier och på så vis förbereda militärväsendets avlösning genom ett ordnat rättstillstånd mellan folk, som upphört att låta sig drivas till att sönderslita varandra. Våra nuvarande militärbördor ha skruvats upp långt utöver varje jämförlig småstats nivå. Så mycket mera kräva vi omedelbara och betydande nedsättningar både i anslag och i övningstid. Ingen kan med minsta fog vantolka en sådan förnuftigt utförd återgång till sundare förhållanden som likgiltighet för vårt folks oberoende. Tvärtom skall ett beslutsamt lättande av dessa bördor, till förmån för det sociala reformarbetet, stärka vårt folks känsla av att det har något värdefullt att försvara och därmed också vår verkliga värnkraft.

Högern vill öka militärbördorna och de liberala sätta häremot blott en mångtydig "utredning". Som kan leda vart som helst dit konjunkturvindar blåsa, även om åtskilliga utan tvivel önska en nedsättning. Blott arbetarepartiet tar bestämd position för minskade rustningar, för planmässig framryckning till skiljedom och folkförbrödring, på samma gång vi göra energisk front mot det skamlösa missbruket av det nationella försvaret till maktmedel i de härskandes kamp mot arbetareklassen.

Vi bekämpa det bolags- och storgodsvälde, som under högerns hägn breder sig på Sverges fordom fria jord. De små självägande jordbrukarna, som med eget arbete vinna ur sin jord ett torftigt bröd, pressas av kapitalismen ej mindre hårt än lönearbetarna. Socialdemokratin vill tillförsäkra dessa jordens brukare frukten av deras arbete. Vi vilja frigöra torpare, bolagsarrendatorer och lägenhetsinnehavare på annans grund, ytterst genom tvångsavlösning. Vi kräva att samhället håller lämplig jord, på rimliga villkor och under tryggande former, tillgänglig för alla, som vilja ägna sitt arbete åt jorden. Lantarbetarna skola förhjälpas till föreningsrätt samt skyddas genom yrkes- och bostadsinspektion. Och de stora naturrikedomarna — större skogar, gruvor, vattenfall, större torvmossar — måste återföras till samhället; inga privatmonopol på de skatter naturen skänker åt hela vårt svenska arbetande folk!

Även i dessa stycken står liberalismen oklar och tveakande. Dess egna-hems-politik är otillräcklig för dem, som endast ha sin arbetskraft, men intet kapital att börja med, den faller undan allt för ofta, när kapitalistiska anspråk eller starka bolagsintressen tränga på. Småbönder, småbrukare, torpare, lantarbetare, alla ha de, i lika hög grad som industrins arbetare, sin oförskräckta och pålitliga taleman i det arbetande folkets stora parti, i socialdemokratien.

Vårt parti bekämpar och skall allttjämt bekämpa orättfärdiga klasslagar mot det arbetande folket. I stället vilja vi väna dess förenings- och församlingsrätt mot högerens förföljelser och trakasserier. Mötesfriheten skall lämnas oförkränkt, även på landsvägen, där ej annan plats finnes, men i det syftet ha vi begärt rätt att expropriera mark för Folkets Hus, där nu bolagsdomäner och storgods breda sig milsvitt.

Men vårt parti står också främst, att icke säga ensamt, i kampen mot dyrtiden, mot livsmedelstullarna. Blott ett fåtal liberaler ha här följt sin egen gamla frihandelsfana. Även i den kamp som stundar för att bryta det tryckande tullväldets ok blir arbetarepartiet den pålitliga och pådrivande kärntruppen. Må varje valman på land och i stad, som lider under dyrtiden, därav draga den rätta slutsatsen vid valet.

Och kampen för den andliga frigörelsen! Skolans skiljande från kyrkan, statskyrkans avskaffande — de punkterna stå på vårt partis program, men ha icke upptagits av de andra partierna. På vårt program står även "religionen privat-sak" som uttryck för vår principiella ståndpunkt: full religionsfrihet, ty socialdemokratien respekterar varje ärlig personlig övertygelse i religiösa frågor. Av allt att döma artar det sig dock till en kulturkamp, och även här, på det andliga området, blir socialdemokratien tydligen ensam uppfyllaren av en äldre frihetsrörelses löften.

Och så till sist: den stora, avgörande kampen för demokratien, för folket som herre i eget hus, som ännu återstår! Den Lindmanska "allmänna" rösträtten stänger halva nationen, kvinnorna, ute från medinflytande vid andra-kammarvalen. Norges och Finlands kvinnor ha denna rätt, Danmarks stå i begrepp att få den — högerens Sverige dröjer som alltid sist i att ge rättvisa! Mot detta protesterar

även den liberala vänstern, men dess flertal står likgiltigt inför de andra "strecken", varmed högern faller drygt en fjärdedel av de minst 24-åriga män — den medborgerliga myndighetsåldern slopades ju! — som den påstod sig giva "allmän" rösträtt. Och mot den 40-gradiga skalan och dess första kammare står också vår protest ensam. Men alla de betryckta, som känna och förstå hur dessa "streck" härja bland deras klassbröder och hur detta rikedomprivilegium är en utmaning mot medborgerlig likställighet, de skola i samling kring arbetarepartiets kandidater högt proklamera att rösträttsfrågan är icke löst förr än demokratien fullt är genomförd i stat och kommun.

Men ej nog med att rösträttsgrunden allttjämt är för trängt lagd för en sund samhällsbyggnad, högern trotsar öppet det parlamentariska styrelsesättets enklaste bud. Regeringen sitter kvar, trots klara misstroendevota från andra kammarens majoritet, och förer mot denna en aggressiv kamppolitik, ett konstitutionellt motstycke till partiets försök att kring-skära arbetarklassens rörelsefrihet. Här tvingar själva förhållandenas makt all verklig vänster till samverkan. Det folk i val, som utser andra kammaren, har rätt att kräva att det icke styres rakt emot dess flertal. Makten måste ligga hos andra kammaren.

Den kampolitik mot folkflertalet, som högern med kungamaktens och den utdömda, på avskrivning stående första kammarens hjälp förer, kräver från arbetarklassen ett svar som förstås och känns. I de strider, som på denna avgörande punkt förestå, skall arbetarepartiets principiellt republikanska riksdagsfraktion förvisso icke svika sin plikt mot de folkklasser den företräder. Även här i landet måste fullt ut hävdas, att folkets tydligt uttryckta vilja skall respekteras av en var, hur hög plats än den gällande konstitutionen anvisat honom. Det blir icke arbetarepartiets män som komma att rygga tillbaka för de svarsåtgärder, som ett allt för länge drivet förakt för folkviljan med nödvändighet måste framkalla.

* * *

Hur väljer Sverges arbetande folk?

Må då varje valman och valmansgrupp själv pröva och döma och inför sig själv avgöra i vilken rikt-

ning de vilja att landets närmaste utveckling skall föras in.

Det är blott naturligt att den storkapitalistiska regimens bärare och deras handgångna män stödja högern. Deras hela intresse och åskådning förer dem dit, deras maktställning beror i ej så ringa mån på att det system fortgår, som behandlar Sverige som en bolagsdomän.

Men vi fråga Sverges hela arbetande folk i stad och på land: vilja ni stödja med edra röster detta högerregemente som förtrycker och utsuger, som låter militarism och bolagsvälde frodas, som allttjämt lurar på nya klasslagar mot massorna, som beskattar deras livsmedel, som under sin mer än 20-åriga tillvaro försummat de nödvändigaste sociala reformer, som motsätter sig varje effektiv nykterhetslagstiftning och som mot nationens flertals tydligt uttryckta vilja på det mest utmanande vis styr och ställer som vårt folks självskrivna förmyndare?

Nej, må hundratusenstämmigt svaret ljuda: vi skola rusta oss av all kraft att i höst få låta detta folkfördärliga välde. Vi vilja minska militärbördor, vi vilja kringskärning av bolags- och storgodsväldet och stöd och hjälp i stället åt jordens verkliga brukare. Vi vilja rädda naturens rika hävor åt oss alla, vi vilja genomgripande sociala reformer, skyddslagstiftning, normalarbetsdag, folkförsäkring i stället för klasslagar, vi vilja en energisk nykterhetslagstiftning, som leder fram till lagstadgat rusdrycksförbud, såsom arbetarepartiets program anger, vi vilja avskaffa de orättfärdiga livsmedelstullarna, vi vilja en från grunden reformerad skolundervisning jämte en sund och tidsenlig folkupplysning, vi vilja att demokratien skall bli verklighet och icke blott en bedräglig fras och vi vilja därför att folkflertalets rätt att bestämma vår utvecklings riktlinje må klart och utan omsvep i handling erkännas.

Arbetare av alla yrken, småbrukare, småbönder, alla som stå dessa klasser nära, alla som sträva för en folklig utveckling till gagn för de många, inte blott för fåtalet — fram nu alla till att verka för arbetarepartiets starka framryckning runt hela vårt land.

Leye socialdemokratien!

För Sverges Socialdemokratiska Arbetarparti:

Hjalmar Branting.

Ordf.

Fredrik Ström.
Partisekr.

Socialdemokratiska Arbetarpartiets politiska program:

I.

Allmän, lika och direkt rösträtt, vid politiska och kommunala val, för män och kvinnor från och med 21 år.

Valdagen en söndag eller en allmän fridag.

Författningsrevision, som genomför ett republikanskt och demokratiskt styrelsesätt.

II.

Fullständig yttrande-, tryck- och församlingsfrihet.

III.

Kamp mot militarismen.

Successiv minskning av militärbördorna fram mot avväpning.

Bindande skiljedomsavtal, permanent skandinavisk neutralitet, kraftig internationell samverkan mellan arbetareorganisationerna mot kriget.

IV.

Religionen förklaras för privat sak.

Statskyrkans och kyrkobudgetens avskaffande.

V.

Skolans skiljande från kyrkan. Folkskolans utveckling till en för alla gemensam och kulturfordringarna uppfyllande medborgarskola.

VI.

Ökat folkligt inflytande på rättsväsendet, såväl vid tillsättande av domare, som vid själva rättsskipningen, särskilt i brottmål.

Strafflagstiftningens fortgående humanisering. Dödsstraffets avskaffande.

Av kommun eller stat tillsatta sakförare att bistå rättsökande och i övrigt kostnadsfri rättshjälp i erfordrerliga fall.

VII.

Inkomst-, förmögenhets- och arvskatt efter stark progression.

Avskaffande av alla indirekta skatter — som förnämligast tryckade produktiva klasserna — framför allt genom ett energiskt bekämpande av tullarna.

Väsentlig höjning av det skattefria existensminimum.

Till fyllande av allmänna budgetbehov stark utveckling av statens och kommunernas verksamhet som producenter och ledare av samfärdsel och distribution.

VIII.

Den allmänna krediten organiseras genom staten.

IX.

En verksam arbetareskyddslagstiftning, i främsta rummet:

a) Oinskränkt föreningsrätt.

b) Lagstadgad 8 timmars arbetsdag och minst 36 timmars sammanhängande fritid i veckan.

c) En tidsenlig och omfattande yrkesinspektion.

d) Skydd mot yrkesfara.

e) Förbud mot användning i industrin av barn under 15 år.

f) Förbud mot nattarbete, där arbetet ej av tekniska skäl eller i den allmänna välfärdens intresse måste äga rum.

g) Sjölagens reformering.

h) Förbud mot trucksystem.

i) Avskaffande av alla klasslagar (Åkarpslagen, legostadgan m. fl.) som hindra arbetarnas rörelsefrihet.

Arbetareskyddslagstiftningen genomföres, där så ske kan, utan skillnad till kön.

X.

Skyldighet för samhället att genom en effektiv lökförsäkring på ett humant sätt draga försorg om alla sina medlemmar vid olycksfall, sjukdom, invaliditet eller arbetslöshet samt på deras ålderdom.

XI.

Bekämpande av alkoholismen genom undervisning i alla offentliga skolor om alkoholens natur och verkningar på individ och samhälle samt genom ett lagstiftningsarbete, som leder fram till lagstadgat rusdrycksförbud.

XII.

Jorden och dess rikedomar böra, liksom andra väsentliga produktionsmedel, bli hela det arbetande folkets egendom. Men då inom jordbruket smådriften för närvarande består och utvecklas vid sidan av stordriften och kapitalismen på detta område tränger fram delvis under andra former än inom industrin, måste kampen mot utsugningen föras delvis efter andra linjer. Av Sverges jordbrukande befolkning utgöra mindre jordbrukare och torpare samt lantarbetare det ojämförligt största antalet. För de små jordbrukarna är jorden icke ett medel att tillägna sig frukterna av andras arbete, utan endast ett förtjäna åt sig och de sina ett nödtorftigt uppehälle. De tillhöra liksom lönearbetarna de utsugna folkklasserna. En jordpolitik, som vill

gagna dessa jordens brukare, böra följaktligen syfta till att stegra avkastningen av jorden; den bör förbygga, att jorden hemfaller till kapitalistiskt monopol och spekulation och i stället tillförsäkra jordens brukare frukten av deras arbete. Samhället bör tillika sörja för att lämplig jord hålles på rimliga villkor och under betryggande former tillgänglig för alla, som vilja ägna sitt arbete åt jorden.

I enlighet med denna tankegång fordrar partiet:

Enskilda monopol på speciella naturrikedomar, såsom större skogar, gruvor, vattenfall och större torvmossar överföres till samhället. Koncessionssystem som övergå till socialisering. Kronans jorddonationer återbördas i skäliga fall åt samhället. Viktigare flottleden övertagas av samhället.

Staten och kommunerna utvidga sin jordbesittning. Jordbruksdomänerna upplåtas efter förhållandens antingen till stordrift — genom utarrendering till kooperativ drift, eller, intill dess så kan ske, till enskilda under betryggande garantier för arbetares — eller till småbruk under villkor som trygga dessas bestånd och brukarens rätt. Tomtmark upplåtes med tomträtt, förköps- eller återköpsrätt.

Lant- och skogsarbetarnas föreningsrätt hävdas. Yrkesinspektionen utsträcker till det större jord- och skogsbruket och omfattar även bostadsinspektion. Åt de lantarbetare och andra, som vilja bli småbrukare eller övergå till kooperativt jordbruk, upplåtes under tryggad besittning lämplig jord, som i sista hand kan förvärfvas genom tvångsavlösning från storgods (bolagsdomäner, herrgårdar).

Torpare, bolagsarrendatorer samt lägenhetsinnehavare på annans grund frigöras, ytterst genom tvångsavlösning. Brukare av annans jord skyddas genom effektiv arrendelagstiftning.

Självägande småbönder och småbrukare stödas gent emot allt slags bolags- och storgodsvälde.

Kooperation mellan jordbrukare och alla andra medel, genom vilka småbruket kan tillföras stordriftens fördelar, befördras kraftigt. Jordbruksutbildningen främjas. Rationell skogsvård.

Kredit för jordbruks- och bostadsändamål, särskilt åt mindre bemedlade, regleras direkt genom samhället (stat och kommun). Kooperativa kreditkassor uppmuntras.

Vill ni seger åt detta program, så rösta med Arbetarpartiets listor!